

18.B. Možnosti figurálního zobrazení v podmínkách galerijní pedagogiky. Možnosti a limity principu tělovosti ve výtvarném, hudebním či dramatickém projevu.

Zpracovala: Bc. Nikola Březinová

Vyučující: Mgr. Alice Stuchlíková, Ph.D

PdF:GP3MP_MGP Metodika galerijní pedagogiky

jaro 2014

S možnostmi principu tělovosti v různých sférách umění se můžeme setkávat už od samého počátku lidské existence.

S ranými výtvarnými projevy se setkáváme už v pravěku, v období paleolitu. *„Do paleolitického způsobu uvažování patří ještě tyto okruhy problémů: jeskyně, jako uspořádaný svět nabitý komplementárními, vyvažujícími se významy; rentgenové kresby, kdy šaman vidí „skrze“ a proniká až ke kosternímu základu, k animálnímu zdroji; figurky žen jako přenosné svatyně, lunární symbolika jako možnost jak pochopit svět atd.“* (str.47,48, Inspirační zdroje v oblasti Umění a kultura) Umění vzniklo tehdy, když člověk začal tvořit. Stalo se tak komunikací mezi lidmi. Uměli abstrahovat, srozumitelně artikulovat, a ruce spolu s mozkem spolupracovaly. Máme několik druhů paleolitického výtvarného umění. Nejjednodušší bylo zanechávat otisky svého těla. Tvořili tak rozsáhlé kompozice svých negativních otisků rukou. Malby mohly sloužit jako jejich signatury. Své otisky vytvářeli tak, že v ústech rozžvýkali barvivo, nějaký pigment, přiložili ruku na skálu a na tu poté plivali již rozmělněnou barvu.

K vyjádření tělesnosti pomocí otisků pracuje i celá řada umělců i dnes. Je to jakýsi nejautentičtější způsob tělesnost jako takovou znázornit výtvarným způsobem. Například česká autorka Adriana Šimotová i přesto, že pracuje s otisky lidského těla, tak nesměřuje ke schránce lidského těla, ale snaží se dostat do nitra. Dále bychom mohli mluvit o Evě Kmentové, Alině Szapocznikow, Aně Mentietě a Magdaleně Abakanowicz. Tyto zmíněné autorky se zabývají otisky svých těl. Další umělkyň, které znázorňují sami sebe jako například fotografka Cindy Sherman či malířka Frida Kahlo a Marina Abramović. Její tělo je jejím „materiálem“ a spolu s prostorem, do něhož je umístuje, vytváří její „performing field“ (performanční pole). Často přitom zachází až k hranicím vlastní fyzické i psychické výdrže

nebo dokonce až za ni. Je celá řada umělkyně, které sebe ztvárňují různými způsoby. Některé se malují, jiné zase fotí, provozují různé happeningy, či performance.

„Skutečnost, že tvůrčí akt se materializuje prostřednictvím těla, si povšimla řada výtvarných teoretiků či filozofů. Merleau-Ponty například říká: „Malíř mění svět v malbu tím, že propůjčuje své tělo světu.“ (Merleau-Ponty, 1971:9) Uvolněná tělesná motorika umožňuje volné rozumem nekontrolované, nevědomé rytmické pohyby ruky, je například základním předpokladem tzv. automatické kresby nebo malířského drippingu. Ovšem teprve s nástupem akčního umění se tělo stává přímo nositelem výrazu, výtvarným „materiálem“. „(str. 111, Slovem akcí obrazem)

Figurou či tělesností se nemusíme zabývat pouze ve výtvarné tvorbě, ale i v dalších druzích umění. Některé typy uměleckých děl oscilují na pomezí jednotlivých oborů umění a vyžadují už svou povahou spolupráci ve skupině. Předpokládáme, že v současné výtvarné dílně sehrává významnou roli výtvarná složka scénografie. Invenční řešení scénografie experimentálního divadla se může stát svébytným výtvarným objektem a přímou součástí obsahu divadla. Dále to může být výtvarná performance, která vyžaduje určité profesionální pohybové schopnosti, takže si lze představit dílnu, kde se propojí více složek dohromady.

POUŽITÉ ZDROJE

1. BABYRÁDOVÁ, Hana. Výtvarná dílna. Triton. Praha. 2005. ISBN 80-7254-705-4
2. DYTRTOVÁ, Kateřina. Inspirační zdroje v oblasti Umění a kultura. PF UJEP Ústí nad Labem, 2007. ISBN 978-80-7044-856-4
3. FIŠER, Zbyněk, HAVLÍK, Vladimír, HORÁČEK, Radek. Slovem akcí obrazem. MU Brno, 2012, ISBN 978-80-210-5389-2